

Η Έξοδο, Γιάννης Βλαχογιάννης

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ:

- ◆ Οι οριακές στιγμές των επιλογών: η ελευθερία πάνω από τη ζωή.
- ◆ Μητρική αγάπη, αγάπη για την πατρίδα, επιβίωση.

ΒΑΣΙΚΗ ΙΔΕΑ: Το Μεσολόγγι ως σύμβολο αντίστασης και ελευθερίας.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ:

1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: "Το Μεσολόγγι... κι η μάνα δεν την έχει". Η προετοιμασία για την Έξοδο.

2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: "Τραβούν αργά... Εδώ είμαι, μάνα". Η Έξοδος.

3Η ΕΝΟΤΗΤΑ: "Μα κάποτε... Πάει και το Μεσολόγγι". Η μάχη και η έκβαση για τις δύο ηρωίδες.

Οι τραγικές συνθήκες των πολιορκημένων Μεσολογγιτών

- ⊗ Πολιορκία και επικείμενη πτώση.
- ⊗ Πείνα («*από την πείνα αγνώριστη, φάντασμα ζωντανό*», «*της πείνας η κατάρρα*»).
- ⊗ Χηρεία και μοναξιά («*του μακαρίτη άντρα της*», «*θέρισαν κάθε δικό της*»)
- ⊗ Ευθύνη της μάνας για τη ζωή του μικρού παιδιού της («*Τη φύλαγε σαν άγιο λείψανο τόσο καιρό*»).
- ⊗ Υπεροπλία και υπεροχή των εχθρών, συνθήκες εξόδου εξαιρετικά δύσκολες («*το κύμα το τρανό, και σάρωσε και σαρώθηκε*»).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΩΠΩΝ:

– MANA: Χαροκαμένη, μόνη, βασανισμένη, παλεύει να κρατηθεί στη ζωή για χάρη της μικρής άρρωστης κορούλα της. Η καρδιά της σπαράζει βλέποντας το παιδί της να αργοπεθαίνει. Νιώθει τρυφερότητα και

απέραντη αγάπη για την Ανθή. Ηρωικό σθένος, συμμετέχει στη μάχη σαν άντρας καθώς είναι απροστάτευτη.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ:

- Τριτοπρόσωπη αφήγηση, παντογνώστης αφηγητής.
- **Αφηγητής:** Αν και δε συμμετέχει στη δράση, παρακολουθεί συγκινημένος όσα διαδραματίζονται στο Μεσολόγγι. Ο αφηγητής από την αρχή του διηγήματος μας προετοιμάζει για το τέλος.
- Διάλογος σε κάποια σημεία, ο οποίος δίνει παραστατικότητα και ζωντάνια στα γεγονότα της εξόδου.

ΓΛΩΣΣΑ: Δημοτική με πολλούς ιδιωματισμούς (πχ. Ηύρε, νιες, ορμηνέψει).

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ: προσωποποιήσεις, παρομοιώσεις, μεταφορές, αντιθέσεις.

ΙΔΕΕΣ - ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ:

- Η ιδέα της ελευθερίας και της αγάπης για την πατρίδα κυριαρχούν σε ολόκληρο το διήγημα.
- Ιερό καθήκον της χήρας μάνας είναι να αγωνιστεί και να προσφέρει τη ζωή της για την ελευθερία της πατρίδας της.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, Έτσι ήτανε, Γιάννης Βλαχογιάννης

Παππού, σήκου, παπούλη: Σήμερα είναι μέρα επίσημη: Τι φυλάς το στρώμα και βογγάς; Όλο βογγάς κι όλο μαλώνεις – σώνεις πια: Έβγα να ιδής: Έλα ν' αλλάξεις και να πας στην αγορά. **Ο κόσμος έχει πανηγύρι σήμερα** – Σάββατο Λαζάρου:

Το μαθητούδι ζωηρό, καθώς μπήκε στο σπίτι, έφυγε κιόλα. Τόξερε ο παππούς πως ήταν η τρανή. Παραμονή, της Έξοδος η μέρα... **Αχ, τέτοια μέρα δε θα ξαναφανή – μήτε ο θεός να δώσει:**

Τόξερε ο παππούς, κι αυτό από μέρες κι από νύχτες συλλογιόταν. Ο πονεμένος νους του σερνότανε τριγύρω στη μεγάλη Θύμηση. Και την περίμενε τη μέρα αυτή, σα νάτανε ναρχόταν άλλη μια φορά, πρώτη φορά – του κάκου:

Μα του μικρού ταγγόνου οι χαρωπές φωνές του ξάφνισαν το νου. Κι εκεί, να πάλι το τρελόπαιδο μπροστά του. Άφησε τις τρεχάλες για να ξαναρθή και να του γίνη πειρασμός και πάλι.

-Ακόμα κάθεις, παπούλη; Λεχώνα θα μου γίνης αυτού πέρα; Απόλυσε κι η εκκλησιά:

-Καλά, καλά, μωρέ παιδί, μη με μαλώνεις τόσο· γέρος είμαι, δε μπορώ να σηκωθώ. Εδώ άσε με να σήπωμαι...

-Τι είπες; Δεν ακούς; Περνάει η Έξοδο!

Αυτός ο λόγος χτύπησε το γέρο αλλόκοτα. Της λιτανείας η βοή, που έφτανε απ' τον άλλο δρόμο, κρυφή τρεμούλα τούχουσε στα σωτικά· ο νους του σάλεψε άξαφνα.

-Έφτασα: Τ' άρματά μου:

Ορθός τινάχτηκε σαν παλληκάρι. Ανάλλαγος, ανάμαλλος ζώστηκε το σπαθί. Και βγήκε.

Τα μάτια αγριωπά στυλώνει γύρω του. Κάτι σα να ζητή. Το κανόνι και το τουφέκι γεμίζει όλη τη χώρα μ' αμέτρητη βοή. Κόσμος πολύς στην αγορά. Όλοι ντυμένοι τα καλά τους. Όλοι τ' άρματα κρατούν – και ρίχνουν:

Ο λαός παίζει με τη φαντασιά του το παιγνίδι αυτό, στο χρόνο μια φορά. Θέλει να ξαναζωντανέψη τη μεγάλη εικόνα, έτσι για να δη «πώς ήτανε» – κι ο γέρος πάει να το πιστέψη.

Βρίσκεται με ταγγόνι στις λιτανείας την ουρά, κι ακολουθούν. Τέλος στους Τάφους έφτασαν. Εκεί χιλιάδες συναγμένοι στέκονται κι ακούν έναν που βγάνει λόγο, μα ο λόγος είν' ατέλειωτος. Ο γέρος ακούει, και δεν καταλαβαίνει. Ακούει, και καρτερεί· σαν κάτι φαίνεται να καρτερή...

-Ωρέ, δεν ήταν έτσι: κράζει με δυνατή φωνή.

Άφησε στη μέση τη γιορτή και πήρε το δρόμο πίσω για το σπίτι. Θυμωμένος φαίνεται. Βογκάει, στ' αγγόνι δε μιλεί. Άξαφνα σταματάει. Εκεί κοντά του κάποιος τραγουδεί. Ένας τυφλός, χωριάτης διακονιάρης, στρωμένος καταγής, παίζει τη λύρα του και τραγουδεί. Λέει το θλιμμένο, το μοιρολόγι του Μεσολογγιού.

Ορθός ο γέρος, άσειστος ακούει. Βρύση πάνε τα μάτια του. Κλαίει ήσυχα, και δε μιλεί. Τέλος κόπηκε το τραγούδι.

-Να, ωρέ, έτσι ήτανε:

Αυτό είπε μοναχά. Και γύρισε στο σπίτι του και στον καϊμό του.

[ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ 16/12/1911, «ΕΤΣΙ ΗΤΑΝΕ» από το βιβλίο ΜΕΓΑΛΑ ΧΡΟΝΙΑ Εκδόσεις ΕΣΤΙΑ]

Εργασία

Γιατί θυμώνει ο γέρος όταν πηγαίνει στη λιτανεία της γιορτής της Εξόδου;